

УДК 342.9:351:343

DOI <https://doi.org/10.32850/2414-4207.2019.11-2.02>

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Манжос Наталія Володимирівна,
здобувач
(Науково-дослідний інститут
публічного права, м. Київ, Україна)

Мета статті полягає в тому, щоб на основі цінностей природного права, теорії адміністративного права, чинного законодавства з'ясувати межі та зміст нормативного регулювання публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. У статті розкрито юридичну природу та зміст нормативного регулювання публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству, під якою розуміється регулювання адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, а також об'єктів такого регулювання за допомогою нормативно-правових актів різної юридичної сили. Вони становлять масив джерел адміністративного права, розрахованих за своєю юридичною природою на якісну безмежну нормативність щодо застосування до однорідних суспільних відносини щодо визначення засад, інструментарію публічного адміністрування й адміністративних процедур у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. З'ясовано, що запобігання та протидія домашньому насильству в Україні регулюються численними нормами міжнародного, європейського та вітчизняного права. Причому останні складаються з норм Конституції та інших законів України, зокрема кодексів та підзаконних нормативно-правових актів. Зроблено висновок, що нормативне регулюванням публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству – це врядування адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, а також об'єктів такого регулювання (кривдників та постраждалих) за допомогою нормативно-правових актів різної юридичної сили (Конституції й інших законів України, міжнародних договорів ратифікованих Верховною Радою України, та підзаконних нормовано-правових актів), які становлять масив джерел адміністративного права, розрахованих за своєю юридичною природою на якісну безмежну нормативність щодо застосування до однорідних суспільних відносини щодо визначення засад, інструментарію публічного адміністрування й адміністративних процедур у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Ключові слова: адміністративна діяльність, джерела адміністративного права, домашнє насильство, запобігання, зміст, нормативне регулювання, протидія, публічне адміністрування, суб'єкти публічної адміністрації, юридична природа.

STATUTORY REGULATION OF PUBLIC ADMINISTRATION OF PREVENTION AND COUNTERACTION TO DOMESTIC VIOLENCE IN UKRAINE

Manzhos Nataliia Volodymyrivna,
External PhD Student
(Scientific Institute of Public and Space
Law, Kyiv, Ukraine)

The purpose of the article is to find out, on the basis of the values of natural law, the theory of administrative law, the current legislation, the limits and content of normative regulation

of public administration of prevention and counteraction to domestic violence in Ukraine. The article reveals the legal nature and content of the normative regulation of the public administration of prevention and counteraction to domestic violence. These is meant by the management of the administrative activity of the subjects of public administration, as well as the objects of such regulation by means of normative legal acts of different legal force. They constitute an array of administrative law sources. These sources are based on high-quality norms for defining principles, public administration tools and administrative procedures in the field of preventing and combating domestic violence. It has been found that the prevention and counteraction of domestic violence in Ukraine, involving numerous rules of international, European and domestic law. The latter consist of the norms of the Constitution and other laws of Ukraine, including codes and by-laws. It is concluded that the normative regulation of public administration of prevention and counteraction to domestic violence is the management of the administrative activity of the subjects of public administration, as well as the objects of such regulation (offenders and victims) by means of normative legal acts of different legal force (Constitution and other laws of Ukraine), international treaties ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine and by-laws) that make up an array of administrative law sources calculated under the legal nature in infinite quality normative for the application to homogeneous social relationships to determine the framework, tools of public administration and administrative procedures in the field of preventing and combating domestic violence.

Key words: administrative activities, content, domestic violence, legal nature, opposition, prevention, public administration, regulatory regulation, sources of administrative law, subjects of public administration.

Постановка проблеми. Норми права пронизують усю правову матерію суспільства. Не можуть бути винятком із цього правила і суспільні відносини, які виникають у сфері публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству. Ця діяльність здійснюється в суворій відповідності з певними нормами адміністративного права, зовнішнім виразом яких є джерела адміністративного права. Загалом джерела адміністративного права становлять систему нормативного регулювання в цій сфері.

В Україні створені певні умови для протидії та запобігання насильству в сім'ї. Зокрема, ухвалений спеціальний однойменний закон, який визначив організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства [1].

Однак, як показують результати соціологічних досліджень, громадяни залишаються незадоволеними рівнем публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. Нормативне регулювання в цій сфері неефективне.

Отже, незадоволеність громадян рівнем запобігання та протидії домашньому насильству в сім'ї, наявність законодавчих прогалин та невідповідностей обґрунтовують актуальність цієї статті.

Аналіз останніх досліджень. До проблеми запобігання та протидії домашньому насильству в сім'ї зверталися вчені-правники Ю. Битяк, В. Білозьоров, В. Галунько, Є. Гіда, І. Данільченко, Р. Достдар, І. Жаровська, А. Завальний, В. Колпаков, С. Короед, О. Кузьменко, О. Куракін, В. Курило, О. Лазаренко, Н. Лесько, У. Митник, О. Остапенко, О. Харитонова й ін. Проте вони безпосередньо не досліджували питання юридичної природи запобігання та протидії домашньому насильству, а зосереджували свої наукові пошуки на більш загальних чи спеціальних викликах.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі цінностей природного права, теорії адміністративного права, чинного законодавства з'ясувати межі та зміст нормативного регулювання публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству в Україні.

Виклад основного матеріалу. З погляду позитивізму право – це завжди нормативне регулювання, основою якого є джерела права, які базуються на нормах адміністративного права. Там, де є хоч одна норма права, уже є правове регулювання. Там, де немає норми права, не можна говорити про будь-яку юриспруденцію. У теорії адміністративного права під адміністративно-правовою нормою розуміють встановлене, санкціоноване або ратифіковане державою, формально визначене, юридично обов'язкове, охоронюване засобами державного примусу правило поведінки учасників адміністративно-правових відносин із метою забезпечення публічних прав і свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [2].

Зовнішнім виразом норм права є джерела адміністративного права, адже адміністративне право складається зі значної кількості правових норм, різноманітних за своїм змістом, цільовим призначенням і способом правового впливу на регульовані суспільні відносини. Джерела адміністративного права – це засіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, який засвідчує їхню державну загальнообов'язковість (засоби, форми вираження й закріплення публічної волі). Теоретики права до джерел адміністративного права відносять: 1) формалізовані вітчизняні джерела адміністративного права – Конституцію й інші закони України; підзаконні нормативно-правові акти; 2) формалізовані джерела міжнародного права – міжнародні договори; акти органів міжнародних організацій; 3) неформалізовані джерела адміністративного права – загальні принципи права; звичаї та традиції; норми моралі; 4) судові рішення – рішення Конституційного суду України; Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів; Європейського суду з прав людини; інших міжнародних судових установ [2].

Безпосередньо теоретики права нормативне регулювання нерозривно пов'язують із правовим регулюванням як упорядкування поведінки людей за допомогою нормативно-правових актів, розрахованих на їх багаторазове використання за наявності передбачених ними обставин. Тобто обсяг суспільних відносин, на які поширюється нормативне правове регулювання, є кількісно невизначеним [3; 4].

Загалом така конструкція підходить і для суспільних відносин нормативного регулювання публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству в Україні, у яких задіяні численні норми міжнародного, європейського та вітчизняного права. Причому останні складаються з норм Конституції й інших законів України, зокрема кодексів і підзаконних нормативно-правових актів.

Серед міжнародних нормативно-правових актів варто зазначити Загальну декларація прав людини, у преамбулі якої підкреслюється віра в основні права людини, гідність і цінність людської особи, рівноправність чоловіків і жінок [5]. Буквально прописані позитивними засадами щодо запобігання та протидії домашньому насильству стосовно жінок і дітей такі міжнародні та європейські нормативні акти, як Декларація Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) про викорінювання насилля щодо жінок [6], Конвенція ООН про права дитини [7], Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [8], Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод [9], Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) [10], Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації

та сексуального насильства [11], Європейська конвенція про здійснення прав дітей [12]. Так, згідно з Декларацією ООН про викорінювання насилля щодо жінок, держави повинні засудити насильство щодо жінок і не повинні посилатися на жодні звичаї, традиції чи релігійні мотиви для ухилення від виконання своїх зобов'язань щодо його викорінення. Держави повинні невідкладно всіма належними засобами впроваджувати політику викорінення насильства щодо жінок [6].

У Конституції України чітко прописано, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється. Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права й обов'язки у шлюбі та сім'ї. Батьки зобов'язані утримувати дітей до їхнього повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом [12]. Ці позитивні положення деталізовані та розширені у профільному Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у зазначеній сфері, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства [1]. Крім того, окремі положення, що стосуються аналізованої проблематики, зосереджені в інших законах України, а саме: «Про охорону дитинства» [13], «Про соціальні послуги» [14], «Про безоплатну правову допомогу» [15], у Кодексі України про адміністративні правопорушення [16], Цивільному [17], Кримінальному [18] та Сімейному [19] кодексах. Зокрема, згідно зі ст. 173–2 КУпАП, передбачається адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства, за ознакою статі, тобто умисного вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право тощо), унаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого. Такі діяння караються накладенням штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративним арештом на строк до семи діб [16].

Найбільш численними серед нормативно-правових актів у досліджуваній сфері є підзаконні адміністративні акти загальної дії. Серед них такі: Указ Президента України № 501/2015 від 25 серпня 2015 р. «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» [20], постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері

запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» [21], постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 655 «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» [22], постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі» [23], постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234 «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі» [24], наказ Міністерства внутрішніх справ України від 1 серпня 2018 р. № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника» [25], наказ Міністерства освіти і науки (далі – МОН) України від 22 травня 2018 р. № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» [26], наказ МОН України від 2 жовтня 2018 р. № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників з іншими органами та службами» [27], наказ Мінсоцполітики від 1 жовтня 2018 р. № 1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників» [28], наказ Міністерства соціальної політики України № 564/836/945/577 від 19 серпня 2014 р. «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення (Міністерство соціальної політики України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я України)» [29], наказ Міністерства соціальної політики України № 281 від 8 травня 2014 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації проходження корекційних програм особами, які вчиняють насильство в сім'ї» [30], наказ Міністерства соціальної політики України № 1852 від 11 грудня 2018 р. «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей» [31]. Наприклад, згідно з останнім нормативно-правовим актом, Кол-центр є неприбутковою державною бюджетною установою, створеною для забезпечення виконання завдань щодо належного реагування на звернення громадян про факти торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі та насильства стосовно дітей. Основними завданнями Кол-центру є: забезпечення належного реагування в межах компетенції на звернення громадян про факти торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей; інформування та консультування з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, насильству стосовно дітей; взаємодія із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі; забезпечення реагування в межах компетенції на звернення громадян щодо фактів торгівлі людьми шляхом взаємодії із суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми; ведення, наповнення й оновлення бази даних для надання консультацій із питань і обмін інформацією із суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі [31].

Висновки. Отже, заходи запобігання та протидії домашньому насильству в Україні регулюються багатьма нормами міжнародного, європейського та вітчизняного права. Причому останні складаються з норм Конституції й інших законів України, зокрема кодексів і підзаконних нормативно-правових актів.

Нормативне регулюванням публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству – це врядування адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, а також об'єктів такого регулювання (кривдників і постраждалих) за допомогою нормативно-правових актів різної юридичної сили (Конституції й інших законів України, міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, та підзаконних нормовано-правових актів), які становлять масив джерел адміністративного права, розрахованих за своєю юридичною природою на якісну безмежну нормативність щодо застосування до однорідних суспільних відносин щодо визначення засад, інструментарію публічного адміністрування й адміністративних процедур у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.
2. Адміністративне право України. Т. 1 : Загальне адміністративне право : навчальний посібник / В. Галуцько та ін. ; за ред. В. Галуцька. Херсон : Грінь Д.С., 2015. 272 с.
3. Теорія держави та права : підручник / Є. Гіда та ін. Київ : ФОП О.С. Ліпкан, 2011. 576 с.
4. Куракін О. Поняття і зміст нормативно-правового регулювання як юридичного явища. *Держава та регіони*. Серія «Право». 2013. № 3. С. 10–15.
5. Загальна декларація прав людини. *Верховна Рада України*. 2018. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
6. Декларація ООН про викорінювання насилля щодо жінок. *Верховна Рада України*. 2018. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506.
7. Конвенція ООН про права дитини. *Верховна Рада України*. 2018. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
8. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. *Верховна Рада України*. 2018. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
9. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
10. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) (англ.). *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://www.coe.int/ru/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>.
11. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства. *Верховна Рада України*. 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927.
12. Європейська конвенція про здійснення прав дітей. *Верховна Рада України*. 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135.
13. Про охорону дитинства : Закон України. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
14. Про соціальні послуги : Закон України. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
15. Про безоплатну правову допомогу : Закон України. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
17. Цивільний кодекс України. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

18. Кримінальний кодекс України. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
19. Сімейний кодекс України. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
20. Національної стратегії у сфері прав людини, затверджено Указом Президента України № 501/2015 від 25 серпня 2015 р. *Ліга Закон*. 2018. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KR151393>.
21. Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF>.
22. Типове положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 655. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF>.
23. Типове положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 43. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18?lang=uk>.
24. Порядок формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF>.
25. Порядок винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18>.
26. Положення про психологічну службу у системі освіти України, затверджено наказом МОН України від 22 травня 2018 р. № 509. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>.
27. Методичні рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами, затверджено наказом МОН України від 2 жовтня 2018 р. № 1047. *Верховна Рада України*. 2018.
28. Про затвердження Типової програми для кривдників, затверджено наказом Міністерства соціальної політики України від 1 жовтня 2018 р. № 1434. *Верховна Рада України*. 2018.
29. Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення (Міністерство соціальної політики України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство охорони здоров'я України), затверджено наказом Міністерства соціальної політики України № 564/836/945/577 від 19 серпня 2014 р. *Верховна Рада України*. 2018.
30. Методичні рекомендації щодо організації проходження корекційних програм особами, які вчиняють насильство в сім'ї, затверджено наказом Міністерства соціальної політики України № 281. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1105-14>.
31. Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»: наказ Міністерства соціальної політики України № 1852 від 11 грудня 2018 р. *Верховна Рада України*. 2018.

32. Романова І. Психотерапія невротичних розладів у жінок, які постраждали від домашнього насильства, в системі їх психосоціальної реабілітації. *Архів психіатрії*. 2018. Т. 24. № 1. С. 59–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apsuh_2018_24_1_18.

33. Волошина С. Соціальне обслуговування осіб, що постраждали від домашнього насильства. *Приватне та публічне право*. 2018. № 2. С. 90–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prpulaw_2018_2_21.

34. Запорожець А. Криміналізація домашнього насильства – новела кримінального законодавства України. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 148–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2018_1_18.

35. Гурковська К. Особливості адміністративно-правового статусу ОВС як суб'єктів попередження домашнього насильства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія «Юридична». 2015. Вип. 3. С. 91–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2015_3_12.

36. Смачило І. Всі постраждалі від домашнього насильства можуть отримати безоплатну правову допомогу та безкоштовного адвоката системи БПД. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2018. № 9. С. 14–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmjju_2018_9_7.

37. Сукмановська Л. Історичні аспекти виникнення проблеми домашнього насильства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія «Юридична». 2016. Вип. 3. С. 272–281. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2016_3_31.

38. Зінсу О. Правові та психологічні аспекти домашнього насильства *Молодий вчений*. 2018. № 12 (1). С. 178–182. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_12\(1\)_48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_12(1)_48).